

DANS, EENS SPEL

ANARCHIV #2: SECOND HAND – DEUFERT+PLISCHKE

JULIE RODEYNS

'Stand on the green. Bend the knees so much that you softly fall on the butt, then onto the back'. We zitten in deel twee van de voorstelling ANARCHIV #2: second hand van het Duitse choreografenduo deufert+plischke. De klok aan de muur tegenover mij tikt traag weg. Volgens de tekst op de envelop waar ik de opdracht uit pikte, duurt de voorstelling nog een half uur. Verder lees ik: 'Please read what's written on the cards. These texts are snippets from the score of the choreography you have just seen. Now you are invited to reformulate second hand what just happened'. Ik pik nog twee kaarten met twee andere opdrachten uit de envelop. Als publiek zitten we rondom een groene mat naar elkaar te kijken. Wie start?! De live muziekscore (door Bernhard Schreiner) moedigt ons aan. De meest bewegingslustige (of plichtsbewuste) personen onder ons doen wat de kaarten hen dicteren te doen. Ik besluit gewoon te blijven kijken, nog eens, opnieuw.

REPETITIE MET PUBLIEK

Dat is boeiender dan je zou denken. De opdrachten die we toegewezen kregen, zijn ons zonet voorgedaan, toch is het resultaat niet gelijk. Wij, het 'publiek', voeren dezelfde acties van de vier performers van zo-even helemaal anders uit. De kaarten en het 're-enacten' ('opnieuw' doen) zijn zelfs verhelderend: ze geven je wat meer inzicht in wat DD Dorvillier, Cecilie Ullerup Schmidt en Deufert+Plischke daarnet precies beoogden. Vervelen deed dat eerste deel niet – daarvoor zat het ritme te strak en intrigeerde de concentratie van de performers te sterk – maar wat je er kon of moest uit opmaken, was niet duidelijk. Het viertal leek erg in zichzelf gekeerd. Hun bewegingen leken weinig met elkaar te maken te hebben, hoewel ze elkaar af en toe vonden in een 'collectieve' beweging. Sommige frasen zag je veelvuldig terugkeren (al dan niet bij verschillende performers), maar verder ontbrak elke visuele of narratieve plot of structuur. Het karakter werd soms speels, maar die kwaliteit stond haaks op intieme frenetieke details. Zo kwam een performer vlak voor mij met gekke grimas haar tanden ontbloten, onzichtbaar voor wie aan de andere kant van de zaal zat. Deed ze dat omdat ook zij het kaartje had: 'Stand nice and straight in the center of the green and show the teeth to others'? Was wat we net zagen 'ingestudeerd', of volgde het viertal ook maar enkele richtlijnen die ze vrij toepasten en naar eigen goeddunken herhaalden, wanneer en waar in de ruimte ze maar wilden?

Dat ANARCHIV #2: second hand je op zulke ideeën brengt, is op zich al interessant. Het geeft je een hint over wat normaal voor de kijker verborgen blijft: het werkproces. Wij gaan er vaak van uit dat wat wij op een podium zien, sowieso 'gerepeteerd' is, maar zeker weet je dat nooit. Vele choreografen willen hun werk (en hun hele choreografische praktijk) net behoeden voor ingeroeste verstarring. Ze komen steeds weer met nieuwe strategieën op de proppen om hun werk bij een heropvoering niet louter te 'herhalen', maar in een nieuwe context te 'herformuleren'.

HERFORMULERING IN HET KWADRAAT

Weinigen gaan in die oefening zo ver als Deufert+Plischke. Hun interesse in 'herformuleren' speelt in ANARCHIV #2: second hand op verschillende niveaus. Denk er maar over na: in het tweede deel 'her-formuleren' wij niet alleen een choreografie die ons in het eerste deel door vier performers is voorgedaan, we 'her-formuleren' net als zij ook elk op onze eigen lichamelijke manier wat ons op de kaarten is 'voor-geschreven'. En het gaat nog verder dan dat. ANARCHIV #2: second hand is het tweede deel uit een reeks performances waarin Deufert+Plischke in hun artistieke archief duiken om vanuit het materiaal dat ze de voorbije negen jaar samen creëerden, tot nieuw werk te komen. Dat doen ze niet onnadenkend, als een vrije stijl-oefening. Ze riepen de hulp in van de Amerikaanse choreografe DD Dorvillier en de Deense performance

kunstenaar Cecilie Ullerup Schmidt om met hun typische thema's en stijlfiguren aan de slag te gaan. Tegelijk werd de filosoof Marcus Steinweg uitgenodigd om een boekje te maken, dat je bij de voorstelling meekrijgt. Deze info heb je strikt genomen niet nodig bij de voorstelling. Wie DD Dorvillier of Cecilie Ullerup Schmidt niet kent of niet met het oeuvre dan Deufert+Plischke vertrouwd is, herkent sowieso niet de 'typische' inbreng van de eersten of de 'typische' thema's en stijlfiguren van de laatsten. Als concept is het wél interessant. Want: waarom zou je een buitenstaander (en het publiek!) second hand met je materiaal aan de haal laten gaan? Als oefening in kritische zelfrelativering kan dat tellen. Meteen komt de vraag over artistiek auteurschap om de hoek piepen. Zijn Ullerup Schmidt en Dorvillier de auteurs van ANARCHIV #2: second hand of blijven dat toch Deufert+Plischke? En wat met het publiek? Is dat publiek niet ook op zijn minst voor het tweede deel mee de 'scheppende kracht' van deze voorstelling?

OOK NIET MEEDOEN IS MEEDOEN

Dat je als publiek een voorstelling altijd mee inkleurt, is niet nieuw. Deufert+Plischke zijn ook niet de eersten die deze gedachte expliciteren door het publiek een actieve rol te geven. Toch is hun aanpak verademend en pertinent. ANARCHIV #2: second hand heeft gelukkig niet die onwennige druk van 'moeten' die vele participatieve stukken eigen is. Ook wie tijdens het tweede deel op de stoel blijft zitten, maakt deel uit van het collectieve veld. De ruimtelijke opstelling en de open doch persoonlijke uitnodiging om te participeren zorgen er namelijk voor dat je je altijd medeplichtig voelt aan het gebeuren. Je blijft je bewust van je eigen inbreng. Een ander belangrijk aspect binnen dit collectieve veld zijn de outfits van de dansers. Bij aanvang van de voorstelling mocht je hun hagelwitte pakjes met een zwarte stift beschrijven met onder meer je eigen naam, de naam van je eerste liefde en waarvoor je zou willen vechten. DD Dorvillier kreeg mijn naam getatoeëerd op haar schouder, en het woordje 'Love' kwam als verbindende kracht erg sterk naar voren.

DANSENDE VRAGEN

Tegen die behaaglijke collectieve ruggensteun komt het er uiteindelijk op aan om je eigen keuzes te maken, je eigen rol op te nemen. In dat appèl aan ieders individuele vrijheid, creativiteit en verantwoordelijkheid schuilt de pertinentie van ANARCHIV #2: second hand. Het is ontzettend aantrekkelijk om te zien hoe mensen zich uitleven: iedereen lijkt zich rot te amuseren. Tegelijk onthult zich ook een risico: het plezier is een individualistisch plezier, men hoeft zich van anderen niets aan te trekken. Tenminste: zolang men elkaar de ruimte geeft om de eigen rol te kunnen uitspelen. Wat als iemand kiest om te willen domineren, om het terrein voor zichzelf op te eisen, zoals we aan het slot iemand zagen proberen? Dat precaire evenwicht maakt het schouwspel des te boeiender. Dat je hier opnieuw spelenderwijs een vraag toegeworpen krijgt rond het medium dans (in groepschoreografieën of collectieve processen moet men zich altijd uitspreken over een *modus vivendi*, een grond van 'samen-werken' of 'samen-op-een-podium-staan'), biedt alweer een doordenkertje.

De vraag naar het auteurschap, de idee van choreografie als 'geschreven tekst' en hoe die door verschillende lichamen anders geïnterpreteerd kan worden, het thema van de overdracht van het vluchtige medium dans, de wisselwerking tussen professionele en niet-professionele dansers, tussen publiek- en podiumruimte: weinigen slagen erin zoveel artistieke zelfreflectie te genereren zonder te vervallen in een droog conceptueel lesje. In ANARCHIV #2: second hand blijft het allemaal behapbaar, net omdat je alles gewoon zelf ondervindt. Die participatie in het collectieve veld blijft doorwerken als een wijze les met – zo je wil – politieke implicaties: het is misschien comfortabeler om te volgen of passief te blijven terwijl anderen het voortouw nemen, maar zelf actie ondernemen en denken is nog altijd leuker – tenminste als je iedereen dezelfde ruimte en vrijheid gunt die je voor jezelf opeist.

Gezien op 3 februari 2010 in Kaaistudio's, Brussel

Info: www.artistwin.de

Deze tekst kwam tot stand in het kader van Corpus Kunstkritiek, een initiatief van VTI - Vlaams Theater Instituut – Steunpunt voor de Podiumkunsten, i.s.m. Vlaams-Nederlands Huis deBuren. Lees meer op www.vti.be/kunstkritiek.

De teksten van het Corpus Kunstkritiek vallen onder de licentie [Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works 2.0 Belgium](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.0/be/), wat betekent dat de teksten verspreid, maar niet veranderd mogen worden. Elke vorm van verkoop of betalende distributie is apart te onderhandelen, contacteer VTI.